

Productiviteitsverschillen tussen de eurozone en de VS

INTERNATIONAAL

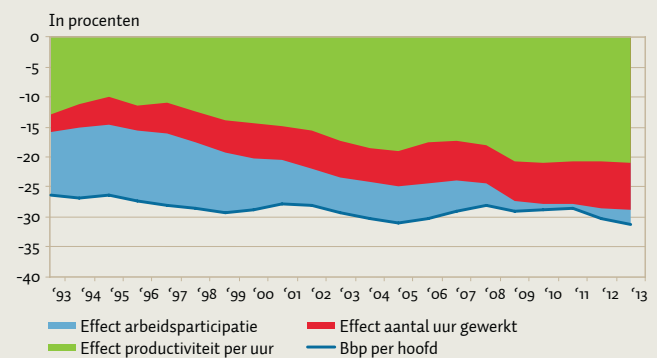
Naast de verschillen in conjuncturele ontwikkeling tussen de eurozone en de Verenigde Staten zijn er ook significante structurele verschillen. Een indicator voor concurrentievermogen is de productiviteit per gewerkt uur. De figuur laat zien wat het effect van het verschil in productiviteit per gewerkt uur is op het verschil in het bbp per hoofd van de bevolking (gecorrigeerd voor koopkrachtverschillen). De productiviteit per gewerkt uur is naast het gemiddeld aantal gewerkte uren en de arbeidsparticipatiegraad een verklarende factor voor het totale verschil in productiviteit.

Nadat de productiviteit per uur in de eurozone decennialang harder groeide dan in de VS, trad vanaf de tweede helft van de jaren negentig een kentering in. De figuur laat zien dat er ten opzichte van de VS sprake is van een daling van 90 procent in 1995 tot 78 procent in 2013. Het verschil in bbp per hoofd is ongeveer gelijk gebleven doordat het negatieve verschil in arbeidsparticipatie de afgelopen twintig jaar bijna is verdwenen. Het verschil in productiviteit per uur verklaarde begin jaren negentig 37 procent van het verschil in bbp per hoofd tussen de eurozone en de VS, tegen ruim 70 procent in recente jaren. Als deze ontwikkeling zich doorzet is de implicatie dat de ontwikkeling van het bbp per hoofd van de bevolking ten opzichte van de VS in de toekomst vooral zal afhangen van de relatieve ontwikkeling van de productiviteit per uur.

Het structureel verhogen van de productiviteit en het concurrentievermogen van de eurozone staat hoog op de Europese agenda. Eind maart 2014 zal de Europese Raad in het kader van het Europees Semester spreken over de Europese groeistrategie en de prioriteiten voor her-

vormingen in de lidstaten. Met het oog op duurzame Europese economische ontwikkeling en verbetering van de welvaart per hoofd van de bevolking is de aandacht voor productiviteitsgroei zo onderdeel van het economisch beleid voor de middellange en lange termijn. ■ **KOEN VAN SCHIE** (MINISTERIE VAN FINANCIËN)

Verschillen eurozone ten opzichte van VS

Bron: The Conference Board Total Economy Database

Vorderingen Nederlandse banken op *Fragile 5* relatief beperkt

MONETAIR

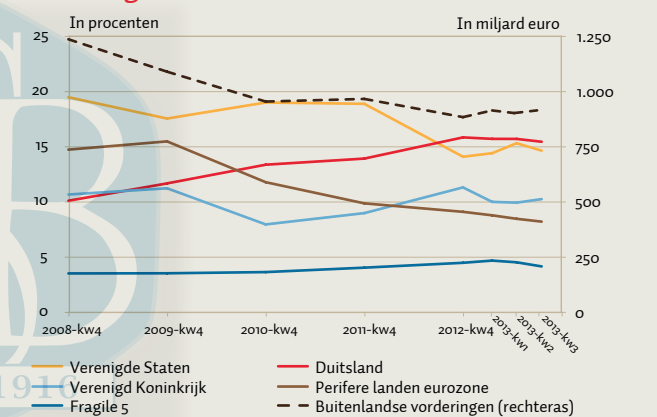
Ultimo september 2013 stonden de buitenlandse vorderingen op uiteindelijke debiteuren van Nederlandse banken -banken met Nederlandse moederinstelling inclusief hun buitenlandse dochters en branches- op 912 miljard euro. Dat is 33 miljard minder dan een jaar daarvoor en 325 minder dan eind 2008. Echter, de laatste kwartalen lijkt de dalende trend die sinds het begin van de crisis zichtbaar is, doorbroken te worden.

Nederlandse banken hebben een grote hoeveelheid vorderingen op de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk en de eurolanden (44 procent eind september 2013), waarvan een beperkt aandeel in de zogenaamde perifere landen van de eurozone (8 procent van het totaal). Ook het aandeel (4 procent) van de zogeheten *Fragile 5* (Brazilië, India, Indonesië, Turkije en Zuid-Afrika) is relatief beperkt. Deze opkomende economieën worden, met name dankzij hun tekort op de lopende rekening, als kwetsbaar gezien voor de afbouw van opkoopprogramma's door de Federal Reserve.

In vergelijking met eind 2008, enkele maanden na de val van Lehman Brothers, is de totale hoeveelheid buitenlandse vorderingen van het Nederlandse bankwezen met ruim 26 procent gedaald, maar met verschillen tussen landen. Mede als gevolg van de economische malaise en verkoop van bankonderdelen in de VS daalde het aandeel van de VS van 20 naar 15 procent van de totale buitenlandse vorderingen. Ook de vorderingen op de perifere landen van de eurozone namen af van 15 naar 8 procent, met name die op Spanje (minus 53 miljard euro) wat vooral vanaf eind 2009 zichtbaar is.

Buitenlandse vorderingen op opkomende markten (Argentinië, Brazilië, Chili, China, Hongarije, India, Indonesië, Mexico, Polen, Roemenië, Rusland, Turkije en Zuid-Afrika) lagen eind september 2013 iets lager dan eind 2008 (minus 4,2 miljard euro), terwijl die op de *Fragile 5* in diezelfde periode met ruim 5,7 miljard euro afnamen. Dit geschiedde goeddeels in het tweede en derde kwartaal van 2013, vooral in India en Turkije. ■ **RUBEN VAN DER HELM** (DNB)

Aandelen landen(groepen) in buitenlandse vorderingen van Nederlandse banken en totaal

Bron: DNB

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.

Toename aantal ontmoedigden

Een daling in het aantal werklozen kan meerdere oorzaken hebben. Voor de hand liggende oorzaken zijn dat er relatief veel werklozen een baan vinden of weinig mensen een baan verliezen. Een andere oorzaak kan zijn dat een deel van de mensen die werk willen weinig resultaat verwachten van hun zoektocht naar een baan. Wanneer iemand wel werk wil van 12 uur of meer per week en hiervoor beschikbaar is, maar in de afgelopen zes maanden niet actief op zoek is

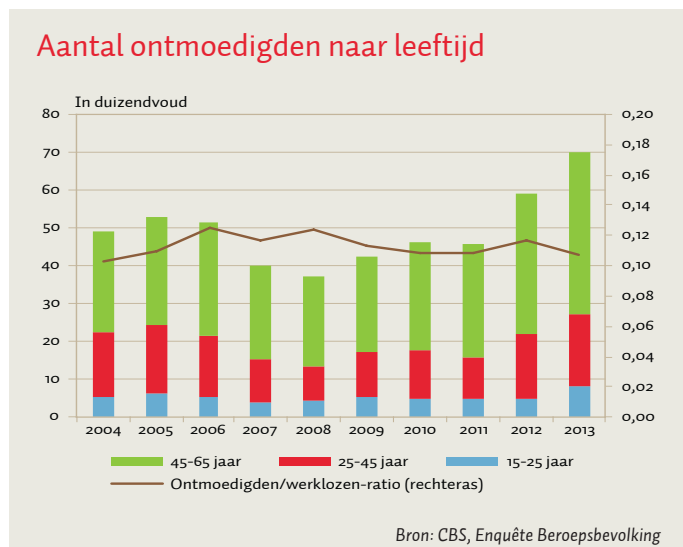
geweest omdat hij of zij daar weinig resultaat van verwachtte, spreken we van ontmoediging.

In 2013 gold dit voor 70.000 personen binnen de niet-werkzame beroepsbevolking. Dat aantal is twee keer zo hoog als in 2008, toen het laagste aantal van de afgelopen tien jaar genoteerd kon worden (37.000). In de afgelopen tien jaar was het aantal ontmoedigden niet eerder zo hoog als in 2013.

De groep ontmoedigden bestond in 2013 voor 61 procent uit 45-plusers en voor 12 procent uit 25-minners. In 2008 was het aandeel personen van middelbare leeftijd hoger (64 procent), en het aandeel jongeren lager (11 procent).

Het aantal ontmoedigden hangt samen met de conjunctuur. De omvang van deze groep ten opzichte van het aantal werklozen is echter redelijk stabiel. Ook in 2013, toen de werkloosheid sterk toenam, veranderde deze ratio nauwelijks. Dit duidt erop dat in tijden van laagconjunctuur het aantal ontmoedigen oploopt, maar dat deze toename zich in ongeveer dezelfde mate voordoet als de toename van het aantal werklozen.

■ **BART LOOG** (CBS)

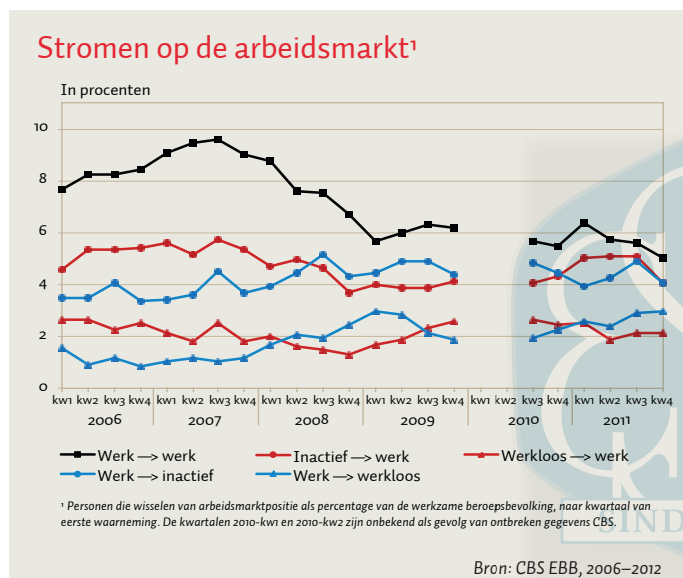
Arbeidsmarkt dynamischer dan verwacht

Onlangs presenteerde het CBS de macro-economische cijfers over het vierde kwartaal van 2013. In diezelfde periode kromp de werkgelegenheid met 1,7 procent: een afname van 134 duizend banen. Berichten over de arbeidsmarkt blijven nog steeds in mineur. In vergelijking met het vierde kwartaal van 2012 is de werkgelegenheid in het vierde kwartaal van 2013 met 1,7 procent gekrompen: een afname van 134.000 banen. Ook de werkloosheid is opgelopen in 2012 en 2013.

De arbeidsmarkt is echter veel dynamischer dan dergelijke berichtgeving doet vermoeden. Een krimpende werkgelegenheid en toenemende werkloosheid betekent niet dat er geen baankansen zijn. De gerapporteerde krimp van de werkgelegenheid geeft het saldo weer van het aantal mensen dat een baan vindt en een baan verlaat. De stromen op de arbeidsmarkt zijn groter dan de saldi daarvan.

De figuur geeft een beeld van die dynamiek en laat zien hoeveel mensen er één jaar later van positie op de arbeidsmarkt zijn gewisseld (als aandeel van de werkende beroepsbevolking aan het begin van dat jaar). De stroom 'van werk naar werk' gaat over baanwisselaars. Bijvoorbeeld, bijna 10 procent van de werkende beroepsbevolking uit het derde kwartaal van 2007 heeft een jaar later een baan bij een andere werkgever. Tegelijkertijd was 1 procent van de werkende beroepsbevolking in dat kwartaal een jaar later werkloos, en stroomden er nog meer mensen vanuit werkloosheid de arbeidsmarkt op (in omvang gelijk aan 2,5 procent van de werkende beroepsbevolking in het derde kwartaal van 2007).

De figuur leert dus dat de arbeidsmarkt veel dynamischer is dan de macro-economische berichten doen vermoeden. Wel speelt ook bij dynamiek de conjunctuur een grote rol. De baan-baanmobiliteit ('van werk naar werk') is in hoogconjunctuur veel groter (ruim 8 tot 10 procent) dan in laagconjunctuur (krap 5 procent). De uitstroom naar werkloosheid en inactiviteit neemt juist toe tijdens laagconjunctuur. De instroom op de arbeidsmarkt vanuit werkloosheid en inactiviteit neemt daarentegen iets af. Desalniettemin blijft de stroom van baanwisselaars de grootste stroom, ook in de huidige crisisjaren. ■ **MAIKEL VOLKERINK** (SEO ECONOMISCH ONDERZOEK)

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.